

Jätteenpolton ja sen vaihtoehtojen terveysvaikutukset

Jouni Tuomisto
akatemiaturkija

Kansanterveyslaitos, Kuopio

Kansanterveyslaitos, Ympäristöterveyden osasto

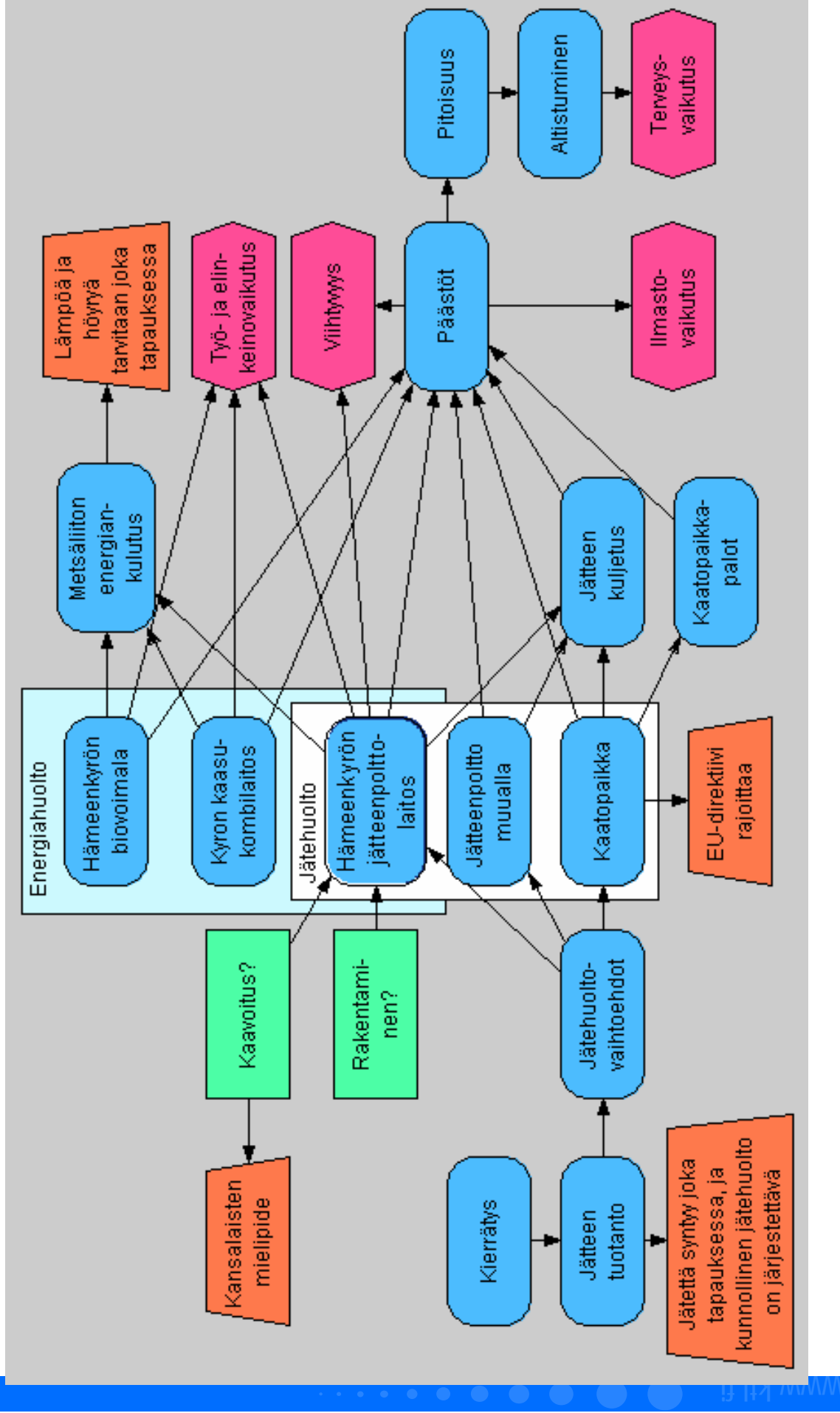
- Motto: "Ihmisen on voitava hengittää, juoda ja syödä, käyttää kuluttajille myytäviä tuotteita ja liikkua ympäristössään luottaen siihen, ettei hänen terveytensä ole uhattuna."
- n. 140 työntekijää, pääasiassa tutkimustyössä
- Tuottaa kansanterveyden kannalta tärkeitä tuloksia
- Toimii asiantuntijana ja lausunnonantajana ympäristöterveyskysymyksissä (tämä esitys ei ole lausunto!)

- www.ktl.fi/ytos

Monta olennaista kysymystä

- Onko terveys uhattuna?
- Mistä energia Hämeenkyrön tehtailla?
- Mitä tehdään yhdyskuntajätteille?
- Minne jätteenpolttoa sijoitetaan?
 - Nyt on se aika, kun Suomen jätteenpolttolaitosverkostoa rakennetaan (15 hanketta vireillä)
- **Kaavoitetaanko vai ei?**
- Voiko vaikuttaa sitten kun on äänestetty?

Jätteenpolttoon liittyviä asioita

Erilaisia päästöjä: mitkä ovat tärkeitä?

- Pienhiukkaset (vaarallisinta savussa; sydänsairaudet)
- Dioksiinit (supermyrkköjä; syöpä, kehityshäiriöt)
- Raskasmetallit (keskushermostovaikutukset)
- Hiilidioksidi, metaani (ilmastonmuutos)
- Tuhkat
- Rikkidioksidi (pääasiassa ympäristövaikutus)
- Typpidioksidit (pääasiassa ympäristövaikutus)
- Häkä (vaarallista lähinnä suljetuissa tiloissa)

Jätehuollon ratkaisujen vertailua

- Jätteen vähentäminen
 - Ideaalinen tavoite ("ei onnistu kuitenkaan" / "tämä ennen kuin miettään muita vaihtoehtoja")
 - On muutettava kulutusta ja yhteiskunnan rakenteita
 - Ei auta jätteelle joka on jo syntynyt
- Kaatopaikat
 - EU-säädäntö vähentää tulevaisuudessa
 - Kaatopaikkapaloissa syntyy pienhiukkasia ja dioksiineja
 - Hajujen ja suotovesien kulkeutuminen lähiympäristöön
 - Tärkeä kasvihuonekaasujen lähde
 - Rotat, lokit ongelmana
- Jätteenpolitto
 - Pienhiukkas- ja dioksiinipäästöjä ilmaan
 - Tuhkan läjitys ja suotovedet ehkä ongelma?
 - Huono maine

Altistumisreitit

- Päästöt savukaasujen mukana ilmaan
- Leviävät piipusta laajalle alueelle (satoja kilometrejä)
- Pienhiukkaset: kulkeutuvat ulko- ja sisäilmaan; altistuminen hengitysteitse
- Dioksiinit: laskeuma vesistöön ja maahan, kertyminen ravintoketjussa kalaan, lihaan ja maitoon
- Elohopea: kulkeutuminen huonosti tunnettu; altistuminen pääasiassa kalasta
- Tuhkassa oleville aineille altistuminen vähäistä?

Pienhiukkasten vaikutukset

- Aiheuttavat sydän- ja verisuonisairauksia ja lisäävät kuolleisuutta niihin
- Sisältävät myös syöpävaarallisia ainesosia
 - Näyttävät lisäävän keuhkosyöpää
- Pahentavat herkkien ihmisten, kuten astmaatikkojen, hengitystieoireita
- Noin 1000 ennenaikaista kuolemaa Suomessa, joista 500 suomalaisista lähteistä johtuen
 - Tilastollisesti jopa 2 kuolemaa vuosittain Hämeenkyrössä

Pienhiukkaskuolleisuus Suomessa v. 2000

Päästö	Altistuva väestö		
	Suomen väestö	Muu Eurooppa	Yhteensä
Päästölähde Suomessa			
Kiinteät hajalähteet	12	7	19
Pienpoltto	52	39	91
Liikenne	49	27	76
Maatalous + turvetuotanto	14	9	23
Suuret polttolaitokset	13	11	24
Suuret teollisuuslaitokset	10	8	18
Yhteensä	150	102	252

Päästölähde Euroopassa, yht. 195

Kaikki päästöt ..

Alustava arvio, koskee
vain primäärihiukkasia

ILMATIETEEN LAITOS
METEOROLOGISKA INSTITUTET
FINNISH METEOROLOGICAL INSTITUTE

Pienhiukkaspäästöt Hämeenkyrössä

	Päästölähde	tonnia vuodessa
SCD_LIQ	Pienpoltto (nestemäiset)	0.9
SCD_SOL	Pienpoltto (kiinteät)	18
TRL_PET	Henkilöautot (benssiini)	1.0
TRL_DIE	Henkilöautot (diesel)	7.5
TRH_DIE	Raskas liikenne	5.5
TMM_CIT	Työkoneet (kaupunki)	3.3
TMM_FOR	Metsätaluskoneet	1.2
TMM_AGR	Maataluskoneet	3.6
Kaasuvoimala	Kaasuvoimala	0.3
SCO	Yhteensä	41.5
	Jätteenpolttolaitos	<11

Dioksiinien vaikutukset

- Laskennallisesti Suomessa 11 syöpätapausta vuodessa (todennäköisesti yliarvio, U.S. EPA)
- Kehityshäiriöitä, mm. hampaiden kiillevauriota lapsilla
 - WHO:n turvallisen annoksen yläraja 1-4 pg/kg/d
 - Suomessa altistus vajaa 1 pg/kg/d
- Väestön taustapitoisuus 20 pg/g rasvassa
- Laitos aiheuttaa 0,05 pg/g nousun pitoisuudessa
 - 1/400 taustapitoisuudesta

Kaatopaikkapalot

- Suomessa muutamia satoja kaatopaikkapaloja vuosittain, joissa palaa kymmeniä tuhansia tonneja jätettä
- Miljoonaa tonnia jätettä kohti syntyy:
 - kaatopaikoilla 1,2 g dioksiineja
 - Jätteenpolttolaitoksessa enintään 0,5 g dioksiineja
- Hallittu jätteenpoltto siis vähentää dioksiinipäästöjä

Alustava vertailu: joitakin arvioita vaikutuksista Suomessa

Suomi Hämeenkyrö

Jätteenpolton pienhiukkaset: 1 kuolema / 4 vuotta / 1 kuolema / 160 vuotta

Jätteenpolton dioksiinit: 1 syöpä / 40 vuotta (1% todennäköisyydellä) / 1 syöpä / 2000 vuotta (1% todennäköisyydellä) / 1 syöpä 20 vuodessa)

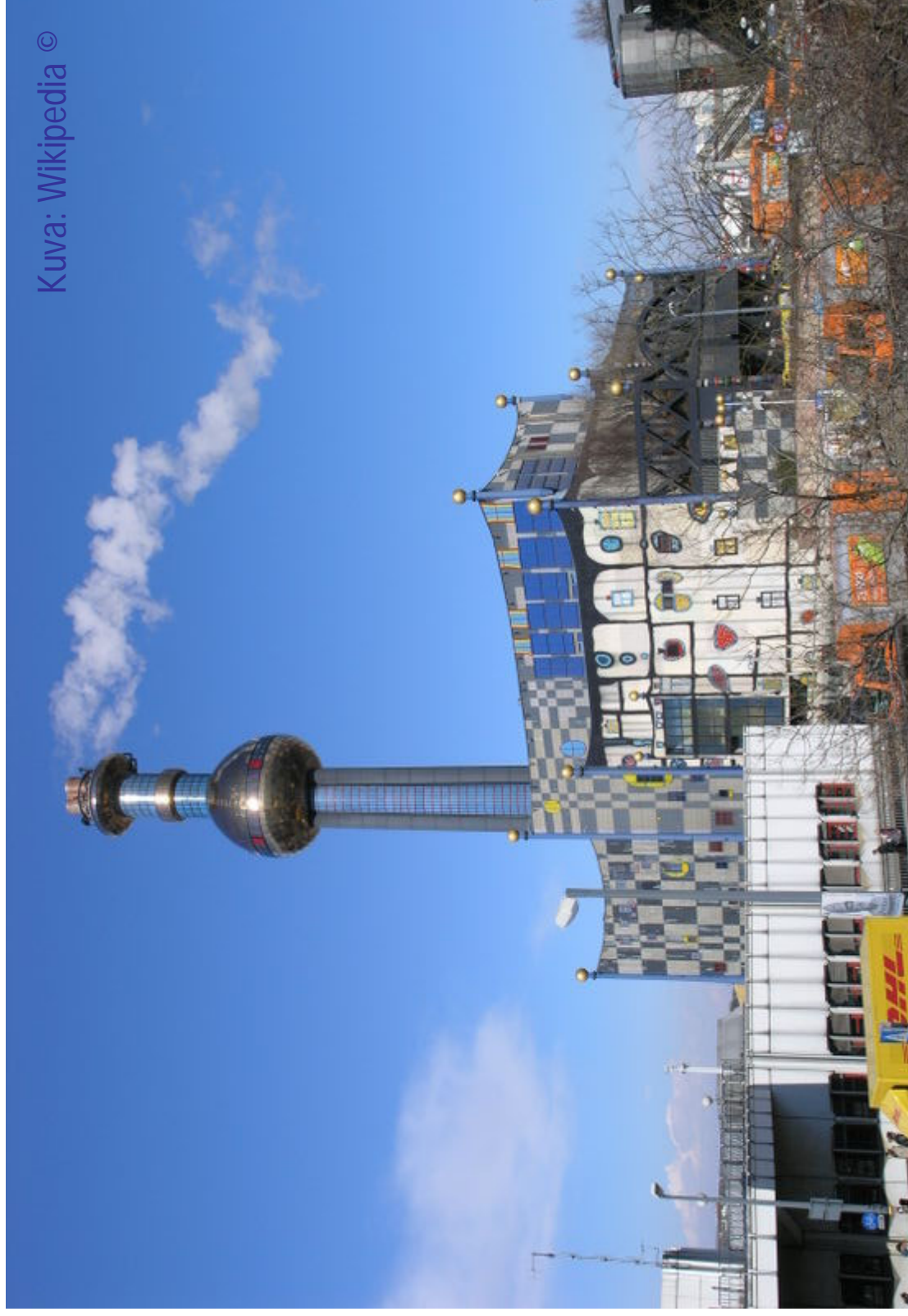
Kaatopaikkapalojen dioksiinit: 1 syöpä / 15 vuotta (3% todennäköisyydellä) / 1 syöpä / 700 vuotta (3% todennäköisyydellä) / 1 syöpä 20 vuodessa)

Puun pienpoltto Suomessa: 52 kuolemaa/ vuosi / 1 kuolema / 5 vuotta

Internet-sivusto Tyjak (Terveys, Ympäristö JA Kaikki)

- Osoite: <http://tyjak.pyrkilo.fi>
- Tavoitteena kerätä ympäristöterveyteen liittyvää tietoa ja ymmärrystä tutkimuksen ja kansalaisten käyttöön
- Hämeenkyrön jätteenpolttolaitokseen liittyen
 - riskinarviointeja
 - taustatietoja
 - linkkejä
 - keskustelua (lisää kaivataan)
- Avoin sivusto, jossa jokainen kirjoittaja vastaa omasta tuotoksestaan.
- Ei edusta KTL:n virallista kantaa.
- Ylläpito poistaa epäasiallisuudet.
- Ylläpito avaa uusia aiheita mahdollisuuksien ja tarpeiden mukaan.
- Lisätietoja: Jouni.Tuomisto@ktl.fi, Mikko.Pohjola@ktl.fi

Imago: hyvä vai paha jätteenpoltto? Spittelau Wienin keskustassa

Kuva: Wikipedia ©

Päätelmiä

- Kysymys on monimutkainen eikä ole pelkkä kyllä vai ei jätteenpoltto (energia- ja jätehuolto yhtenä vyyhtenä).
- Jätteenpolton päästöt leviävät laajalle ja aiheuttavat vain vähän paikallista altistumista.
- Suurin osa terveyshaitoista liittyy pienhiukkasiin.
- Liikennevaikutus ei ole mitätön, vaikkei sitä tässä erikseen tarkasteltu (melu, pienhiukkaset, onnettomuudet)